

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 19/2022 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 7/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- neuvotteleva virkamies Arja Rупonen, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Titta Honkala, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Marja Penttilä, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Anni Ritari, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Anne-Marie Brisson, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Anne Ekroth, opetus- ja kulttuuriministeriö
- apulaistietosuojaavaltuutettu Heljä-Tuulia Pihamaa, Tietosuojaavaltuutetun toimisto
- opetusneuvos Kristiina Laitinen, Opetushallitus
- ylilääkäri Marke Hietanen-Peltola, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- kehittämisspäällikkö Irmeli Myllymäki, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Jaana Kähkönen, Koulukuraattorit ry
- puheenjohtaja Jari Lipsanen, Suomen Psykologiliitto ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen, Lapsiasiavaltuutetun toimisto
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote
- Kansaneläkelaitos
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- Tampereen kaupunki

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

- Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
- Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys Skooppi ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry
- Suomen Vanhempainliitto ry
- oikeusministeriö

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oppilas- ja opiskelijahuoltolakia, terveydenhuoltolakia, korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettua lakia. Esitys liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen, jossa sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Esityksen mukaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä terveydenhuoltolain eräitä säännöksiä täsmennettäisiin vastaamaan uudistusta. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään varmistamaan kunnan, muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö opiskeluhuollossa. Hyvinvointialueen olisi muodostettava alueellinen yhteistyöryhmä alueensa koulutuksen järjestäjien kanssa. Lisäksi sekä koulutuksen järjestäjillä, että hyvinvointialueella tulisi olla opiskeluhuoltosuunnitelmat.

Oppilaiden ja opiskelijoiden palvelujen saantia parannettaisiin laajentamalla oppilaitoksen henkilöstön yhteydenottomahdollisuus kaikkiin opiskeluhuoltopalveluihin. Terveydenhuoltolakiin lisättäisiin säännökset opiskeluhuoltopalveluista, joissa muun ohella turvattaisiin opiskeluhuoltopalvelujen lähipalveluperiaate. Oppilaiden ja opiskelijoiden henkilötietojen suojaa parannettaisiin täsmentämällä säännöksiä, jotka koskevat opiskeluhuollon rekistereitä, henkilötietojen käsittelyä sekä opiskeluhuoltopalveluissa muodostuneiden tietojen salassapitoa. Lisäksi kuraattorien ja psykologien asiakasasiakirjojen tallentamiselle valtakunnalliseen arkistointipalveluun säädettäisiin siirtymäaika. Opiskeluhuoltopalvelujen sisältöihin ei ehdoteta muutoksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esitys liittyy eduskunnan hyväksymään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen (HE 241/2020 vp, EV 111/2021 vp), jonka yhteydessä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut (jäljempänä opiskeluhuollon palvelut) siirretään muiden sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien tavoin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Kuntien opetustoimi ja muut koulutuksen järjestäjät vastaavat edelleen perusopetuksesta sekä toisen asteen koulutuksen järjestämisestä.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Nyt käsiteltävänä olevan esityksen keskeiset ehdotukset liittyvät kunnan, muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön varmistamiseen, opiskeluhoitopalveluihin ohjaamisen laajentamiseen sekä opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyyn ja tietojen rekisteröintiin. Lähipalveluperiaate ehdotetaan ulotettavaksi soveltuvin osin kaikkiin opiskeluhoitopalveluihin. Opiskeluhoitopalvelujen sisältöihin ei ehdoteta muutoksia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä perusteltuna kunnan ja hyvinvointialueen toimivan opiskeluhoitoyhteistyön varmistamiseksi ja opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden edistämiseksi. Myös sivistysvaliokunta on sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan lausunnossaan (SiVL 7/2022 vp) pitänyt esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä luontevana jatkumona aiemmin hyväksytyille hyvinvointialueita koskevalle sääntelylle. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä esitetyin huomioin.

Yhteistyö kuntien, koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden välillä

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhtenä tavoitteena on saada opiskeluhoitopalvelut ja palveluketjut nykyistä toimivimmiksi siten, että jokainen oppilas ja opiskelija saa tarvitsemansa tuen ja hoidon oikea-aikaisesti sekä laadultaan ja määrältään riittävästi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta käsitellessään katsonut, että hyvinvointialueilla on yksittäisiä kuntia paremmat edellytykset organisoida oppilas- ja opiskelijahuollon palvelut mukaan lukien kuraattori- ja psykologipalvelut sekä esimerkiksi niihin kiinteästi liittyvät lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi (StVM 16/2021 vp). Samalla valiokunta kuitenkin korosti, että opiskeluhoitopalvelujen toimivuus edellyttää hyvinvointialueiden, kuntien sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Myös sivistysvaliokunta on nyt käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan painottanut, että hyvinvointialueiden ja kuntien toimivalla yhteistyöllä varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen toimivuus ja oikea-aikaisuus.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että yhteistyö kuntien ja koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueen välillä perustuu pääosin alueellisen opiskeluhoitoyhteistyöryhmän toimintaan ja alueelliseen opiskeluhoitosuunnitelmaan. Hyvinvointialueilla on oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ehdotetun 14 a §:n mukaan velvollisuus muodostaa alueensa kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa alueellinen opiskeluhoitoyhteistyöryhmä, joka käsittelee koulutuksen järjestäjien sekä hyvinvointialueen välisiä yhteistyökysymyksiä ja seuraa opiskeluhoitopalvelujen toteutumista. Yhteistyöryhmässä on esityksen mukaan alueen koulutuksen järjestäjien, alaikäisten vanhempien tai huoltajien, opiskeluhoitoyhteistyön henkilöstön ja opiskelijoiden edustus sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen edustus.

Valiokunta pitää yhteistyön rakenteiden luomisesta välttämättömänä opiskeluhoitopalvelujen toimivuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. Samalla valiokunta korostaa, että hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä tarvitaan laajasti myös muissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa tuotiin esille, että opiskeluhoitoyhteistyö voitaisiin toteuttaa erillisen yhteistyöryhmän sijasta muilla tavoin, esimerkiksi osana lasten ja nuorten palveluita laajemmin käsittelevää yhteistyöryhmää. Valiokunta toteaa, että opiskeluhoitoyhteistyörakenteet ovat osa laajempaa hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyökokonaisuutta ja myös opiskeluhoitoyhteistyöryhmän organisoinnista hy-

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

vinvointialueet ja kunnat voivat päättää tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla nyt ehdotettujen säännösten puitteissa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ehdotetun 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjien tehtävänä on laatia opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opiskeluhoitosuunnitelma, joka on sisällöllisesti samankaltainen kuin voimassa olevan lain mukainen oppilaitoksen opiskeluhoitosuunnitelma. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin ehdotetun 13 a §:n mukaan alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmän tehtävänä on puolestaan valmistella opiskeluhoollon alueellisen toteuttamisen tavoitteista ja periaatteista alueellinen suunnitelma, joka perustuu alueen koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmiin ja joka liitetään alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on otettava huomioon hyvinvointialueen strategisessa suunnittelussa, joten ehdotus vahvistaa myös opiskeluhoitopalvelujen asemaa lasten ja nuorten peruspalveluna hyvinvointialueen strategia- ja talousarvioprosessissa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että eri tasoilla laadittavien suunnitelmien sisällöstä, keskinäisistä yhteyksistä sekä yhteyksistä hyvinvointisuunnitelmiin ja talousarvioprosesseihin säädetään päällekkäisyyksien välttämiseksi. Sivistysvaliokunta katsoo lausunnossaan, että esityksessä ehdotetut eri tasoilla laadittavat suunnitelmat ja niiden liittyminen muutoin laadittaviin hyvinvointisuunnitelmiin sekä talousarvioprosesseihin muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden eri tasoilla ja että suunnitelmien kattava sisältö kokoaa yhteen tällä hetkellä erillisinä prosesseina valmisteltavat suunnitelmat.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että oppilaitoksilla ja opiskeluhoollolla on olennainen rooli oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisessä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä, mikä edellyttää sujuvaa opiskeluhoollon moniammatillista yhteistyötä sekä eri toimijoiden tehtävänkuvien selkeää määrittelyä. Tämän vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, että yhteistyöryhmissä sekä opiskeluhoitosuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon myös oppilaiden ja opiskelijoiden tarvitsemat muut terveydenhuollon palvelut sekä erityisesti mielenterveyden edistämiseen kytkeytyvät palvelut. Valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että suunnitelmien laadintaan, toteuttamiseen, toteutumisen seurantaan sekä kehittämiseen hyvinvointialueella tulee osallistua opiskeluhoollon edustajien lisäksi muihin lasten ja nuorten palveluihin liittyvät toimijat.

Opiskeluhoollon palvelujen saatavuus

Hallituksen esitys sisältää parannusehdotuksia myös oppilaiden ja opiskelijoiden avun ja tuen saantiin oppilaitosympäristössä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:ää ehdotetaan esityksessä muutettavaksi niin, että oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvalla on velvoite ottaa viipymättä yhteyttä opiskeluhoollon henkilöstöön ja antaa salassapidon estämättä tuen tarpeen arvioimiseksi tarpeelliset tiedot silloin, kun hän arvioi oppilaan ja opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoitopalveluja. Yhteydenottomahdollisuus laajenee siten kuraattorien ja psykologien lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Valiokunta pitää muutosta tärkeänä oppilaiden ja opiskelijoiden oikea-aikaisen avun ja tuen saannin kannalta.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Opiskeluhuollon palvelujen saantia varmistaa myös terveydenhuoltolakiin ehdotettu uusi 15 a §, johon on koottu sääntely hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluista ja niiden järjestämisestä, kunnan ja hyvinvointialueen välisestä yhteistyöstä sekä opiskeluhoitopalvelujen lähipalveluperiaatteesta. Säännöksen mukaan opiskeluhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus niin, että oppilaat ja opiskelijat saavat tarvitsemaansa tukea viiveettä opiskeluhoollon ammattilaisilta. Tämä edellyttää opiskeluhoollon eri ammattilaisten toimivaa työnjakoa sekä sujuvaa tiedonvaihtoa. Valiokunta pitää opiskeluhoollon palvelujen saatavuuden kannalta erityisen tärkeänä, että säännöksessä turvataan opiskeluhoollon palvelujen lähipalveluperiaate eli opiskeluhoollon palvelut on järjestettävä ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksissa tai niiden välittömässä läheisyydessä. Valiokunta korostaa, että opiskeluhoollon palveluilla on olennainen rooli oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaamisessa ja palvelut tulee järjestää ensisijaisesti oppilaiden ja opiskelijoiden edun mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa, että opiskeluhoollon palveluja järjestettäessä tulee ottaa huomioon myös palvelujen esteettömyys ja saavutettavuus. Sivistysvaliokunta on lausunnossaan korostanut erityisesti digitaalisten palvelujen saavutettavuutta näkövammaisten opiskelijoiden kohdalla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä, että opiskeluhoollon palvelut ovat kaikkien opiskelijoiden yhdenvertaisesti saavutettavissa vammasta riippumatta.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi yksilökohtaisen opiskeluhoollon kirjaamista, rekisterinpitoa sekä tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä niin, että sääntely täyttäisi paremmin EU:n yleisen tietosuojasetuksen vaatimukset. Samalla esitetään tarkennettavaksi eri ammattiryhmien kirjaamiskäytäntöjä koskevia säännöksiä. Tavoitteena on, että tiedonsiirto toimisi tarkoituksenmukaisesti eikä se vaikeuttaisi oppilaan tai opiskelijan avunsaantia.

Hallituksen esityksen mukaan opetustoimen ja opiskeluhoollon välisessä tiedonsiirrossa on ollut haasteita ja opiskeluhoollon tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät toimintatavat on usein koettu vaikeasti ymmärrettäviksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää oppilaan tai opiskelijan palvelujen saannin turvaamiseksi tärkeänä, että opetustoimen ja opiskeluhoollon henkilöstön välistä tiedonkulkua koskevia säännöksiä täsmennetään. Samalla valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että osana tiedonkulun parantamista on tärkeä kiinnittää huomiota opiskelijoiden henkilötietoja koskevan tietosuojan ja tietoturvan toteutumiseen. Lisäksi valiokunta korostaa sivistysvaliokunnan tavoin, että opiskeluhoollon eri toimijoille tulee antaa riittävä ohjeistus oppilaan ja opiskelijan edun mukaisen tiedonkulun sekä henkilötietojen lainmukaisen ja tietoturvallisen käsittelyn varmistamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valiokunta toteaa, että ehdotettu sääntely on EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentävää kansallista erityislainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa kansallista erityissääntelyä oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:ssä (Yhteydenotto opiskeluhoitopalvelujen saamiseksi), 20 §:ssä (Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhoollon) ja 21 §:ssä (Yksilökohtaisen opiskeluhoollon rekisterit) eli ehdotetussa sääntelyssä käytettäisiin tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaista kansallista sääntelyliikkumavaraa. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädäntöä.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

dännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään yleisen tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp).

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä on asianmukaisesti perusteltu tietosuoja-asetuksen mukaista käsittelyn oikeusperustetta ja kansallisen liikkumavaran käyttöä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kuitenkin kiinnitetty huomiota oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n rekistereitä sekä rekisterinpitoa koskevan sääntelyn perustelujen selkeyteen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisäksi uutta virkettä, jonka mukaan, jos yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja 9 §:n 2 momentin tai 10 §:n mukaisesti, se toimii potilasasiakirjojen tai sosiaalihuollon asiakaskertomusten rekisterinpitäjänä. Ehdotuksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan yksityisellä koulutuksen järjestäjällä tai valtiolla olisi järjestäessään säännöksessä tarkoitettuja palveluja velvollisuus toimia potilasasiakirjojen tai sosiaalihuollon asiakaskertomusten rekisterinpitäjänä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että *velvollisuutta* toimia rekisterinpitäjänä voidaan pitää muutoilultaan epäselvänä.

Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna ottaen huomioon opiskeluhuollon tiedonhallinnan epäselvyydet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn tavoitteena on ollut varmistaa, ettei rekisterinpitäjistä jäisi miltään osin epäselvyyttä, kun sääntelyssä otetaan huomioon voimassa olevan lain 10 §:n lisäksi myös 9 §:n 2 momentin mukaiset palvelut. Valiokunta kuitenkin korostaa, että rekisterinpitäjäksi tuleminen ei ole erityinen velvollisuus, vaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaisesti rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoja, joka tosiasiaassa yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 21 §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi potilasrekisterin ja sosiaalihuollon asiakasrekisterin vastuuhenkilöiden nimeämisestä. Valiokunta toteaa, että rekisterinpitäjän vastuut tulevat suoraan yleisestä tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojasääntelyn kanssa päällekkäisestä sääntelystä tulisi lähtökohtaisesti pidättäytyä. Valiokunta kuitenkin saamansa selvityksen perusteella katsoo, että potilasasiakirjojen ja sosiaalihuollon asiakaskertomusten rekisterien vastuuhenkilöstä on perusteltua säätää niissä tilanteissa, joissa yksityinen koulutuksen järjestäjä sekä valtio toimii palvelujen järjestäjänä. Ehdotetulla säännöksellä varmistetaan, että asiakirjojen hallinnoinnissa noudatetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöä. Kyse on siten informatiivisesta sääntelystä, joka on tarpeellista ottaen huomioon opiskeluhuollon tiedonhallinnan epäselvyydet.

Valiokunta ehdottaa tarkennettaviksi oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskevan 1. lakiehdotuksen 21 §:n 2 ja 3 momentin sanamuotoja niin, että momenteissa viitattaisiin sosiaalihuollon asiakaskertomusten sijasta sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin, jotta säännös kattaisi kaikki sosiaalihuollon asiakasasiakirjat. Lisäksi valiokunta ehdottaa selkeytettäväksi 3 momentin sanamuotoa niin, että ammattihenkilö nimetään vastuuhenkilöksi huolehtimaan rekisterinpidon sijasta rekisterinpitoon liittyvistä tehtävistä, koska kunnan toimielin tai koulutuksen järjestäjä toimii säännöksen mukaan rekisterinpitäjänä.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Voimaantulo

Lain toimeenpano edellyttää, että Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tai muussa määräyksessä määräykset normiasiakirjojen uudistamiseksi lakiehdotusta vastaaviksi. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaantulosäännöstä koskevan ehdotuksen mukaan Opetushallituksen on uudistettava perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet, lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä määräys ammatillisen koulutuksen opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista tämän lain mukaisiksi siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa tämän lain 13 §:n mukaiset opiskeluhuoltosuunnitelmat käyttöön 1.8.2023.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että oppilas- ja opiskeluhuoltolakia koskevan esityksen uudistamista edellyttävät määräysasiakirjat liittyvät olennaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain koko soveltamisalaan (oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §) ja muutos koskee siten useampia uudistettavia normeja kuin uudessa säännösehdoituksessa on esitetty. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa lain voimaantulosäännöstä muutettavaksi sivistysvaliokunnan lausunnon mukaisesti niin, että se kattaa kaikki oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamisalan koulutusmuodot.

Ohjaus ja seuranta

Opiskeluhuollon valtakunnan tason ohjaus ja kehittäminen jakaantuu kahdelle eri hallinnonalalle. Opetushallituksella sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oman hallinnonalansa ja tehtävänsä mukainen rooli opiskeluhuollon ohjauksessa ja kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että uudistuksen edellyttämien toimintatapojen omaksumisessa kouluissa ja oppilaitoksissa, kunnissa ja hyvinvointialueilla tullaan jatkossakin tarvitsemaan Opetushallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hyvää yhteistyötä.

Sivistysvaliokunta on lausunnossaan painottanut uudistuksen seurannan tärkeää merkitystä ja kiinnittänyt huomiota ehdottomaansa (SiVL 5/2021 vp, lausumaesitys 1) ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön (StVM 16/2021 vp) perusteella eduskunnan hyväksymään (EV 111/2021 vp, lausuma 6) lausumaan. Lausumalla eduskunta on edellyttänyt, että hallitus seuraa ja arvioi oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen laatua sekä sitä, kuinka kuraattori- ja psykologipalvelujen toteuttaminen lähipalveluina koulujen ja oppilaitosten tiloissa on toteutunut. Lausuman mukaan hallituksen on ryhdyttävä pikaisesti tarvittaviin toimenpiteisiin, jos eduskunnan hyväksymät laille asetetut tavoitteet eivät toteudu.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo sivistysvaliokunnan tavoin, että uudistusta tulee seurata ja arvioida jo siirtymävaiheesta lähtien, jotta mahdollisiin toimeenpanon ongelmiin voidaan puuttua.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 19/2022 vp sisältyvät 2.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 19/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 12 § ja 26 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 12 § laissa 1501/2016,
muutetaan 1 §:n 4 momentti, 3 §:n 4 momentti 13, 16 ja 20—22 §,
sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 4 momentti laissa 1225/2020, 13 § osaksi laissa 791/2014 ja 1501/2016, 20 § osaksi laissa 1409/2014 ja 21 § osaksi laissa 633/2021, sekä
lisätään lakiin uusi 13 a ja 14 a § seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Mitä tässä laissa säädetään opiskelijasta, koulutuksen järjestäjästä ja oppilaitoksesta, koskee myös perusopetuslaissa tarkoitettua oppilasta, opetuksen järjestäjää ja koulua. Mitä tässä laissa säädetään hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia. Mitä 13 a §:n 4 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta Helsingin kaupunkiin. Mitä 13 a §:ssä ja 14 §:ssä säädetään aluevaltuustosta, sovelletaan Helsingin kaupungin valtuustoon.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

3 §

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

2 luku

Opiskeluhuollon järjestäminen

13 §

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (*omavalvonta*).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot:

- 1) arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista;
- 2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;
- 3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
- 4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhoitopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tai muussa määräyksessä määräykset koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta. Siltä osin, kuin määräykset koskevat opiskeluhoitopalveluja, Opetushallitus valmistelee edellä mainitut määräykset yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa.

Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

13 a §

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma

Hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa.

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma perustuu 13 §:ssä tarkoitettuihin hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin ja sen tulee sisältää:

- 1) opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet;
- 2) suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi;
- 3) hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet;
- 4) suunnitelma opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta;
- 5) toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.

Alueellisessa opiskeluhooltosuunnitelmassa on huomioitava opiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutuminen opiskeluhooltopalveluissa.

Tässä pykälässä tarkoitettu opiskeluhooltosuunnitelma tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 3 momentissa tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Helsingin kaupungin on sisällytettävä 13 §:ssä tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettut asiat ja huomioitava suunnitelmassa kielelliset oikeudet noudattaen 3 momenttia.

14 a §

Alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä

Hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä (*yhteistyöryhmä*). Jos hyvinvointialueen alueella on kunnan lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, heidän tulee olla edustettuina yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä tulee lisäksi olla alaikäisten vanhempien tai huoltajien sekä opiskelijoiden edustajia, opiskeluhoollon työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja.

Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä on:

- 1) valmistella 13 a §:ssä tarkoitettu alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle;
- 2) seurata 13 a §:ssä tarkoitettun alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhooltopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista;
- 3) käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä;
- 4) huolehtia muista kuin 1—3 kohdassa tarkoitetuista sille erikseen annettavista tehtävistä.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Kaksikielisen hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä on oltava kummankin kansalliskielen edustus. Hyvinvointialueella, johon kuuluu saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvia kuntia, on alueellisessa yhteistyöryhmässä oltava saamenkielisten edustus.

16 §

Yhteydenotto opiskeluhooltopalvelujen saamiseksi

Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhooltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, opiskelijalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä 15 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhoollon työntekijään, jollei 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin.

20 §

Tietojen kirjaaminen yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhooltokertomukseen siten kuin tässä pykälässä säädetään. Tässä laissa ei säädetä sellaisista opiskelijoista koskevista tiedoista, joita tallennetaan oppilas- ja opiskelijarekistereihin opetuksen tai koulutuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi.

Opiskeluhoollon toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot potilasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä. Opiskeluhoollon toteuttavat kuraattorit kirjaavat opiskelijan yksilökohtaista työtä koskevat tiedot sosiaalihuollon asiakasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000). Opiskeluhoollon kuraattorin kirjaamisessa noudatetaan sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista annettua lakia (254/2015).

Jos 14 §:ssä tarkoitettussa opiskeluhoollon monialaisessa asiantuntijaryhmässä selvitetään opiskelijan opiskeluhoollon tarvetta ja suunnitellaan opiskeluhoollon tukea, tai kun sen jäsenet toteuttavat jo suunniteltuja ja sovittuja yksilökohtaisia opiskeluhoollon tukitoimia, asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön on kirjattava opiskelijan opiskeluhoollon järjestämisen ja toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot opiskeluhooltokertomukseen. Myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat tehdä tällaisia kirjauksia salassapitovelvoitteiden estämättä.

Opiskeluhooltokertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi ja siihen kirjataan opiskelijan:

1) nimi, henkilötunnus ja kotikunta sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot;

2) asian aihe, tausta ja vireillepanija;

3) tiedot asian käsittelystä monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksessa, kokoukseen osallistuvat henkilöt ja heidän asemansa;

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

4) suunnitelma toimenpiteistä opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja niiden toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot;

5) opiskelijaa koskeva välttämätön tieto liittyen opiskeluhuollossa toteutettuihin ja toteutettaviin toimenpiteisiin;

6) kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammattinsa tai virka-asemansa.

Jos opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan henkilölle, joka ei osallistu opiskelijan yksilökohtaisen opiskeluhuollon tarpeen selvittämiseen tai sen toteutukseen taikka niihin liittyviin tehtäviin, asiakirjaan on merkittävä, mitä tietoja, kenelle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

21 §

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterit

Monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisterin (*opiskeluhuoltorekisteri*) rekisterinpitäjä on koulutuksen järjestäjä. Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetaan oppilaitoksen monialaisessa yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa laadittavat opiskeluhuoltokertomukset sekä opiskelijan ja hänen laillisen edustajansa antamat tahdonilmaisut.

Edellä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetut potilasasiakirjat tallennetaan potilasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialueen toimielin. Edellä 20 §:n 2 momentissa tarkoitetut opiskeluhuollon kuraattorin asiakaskertomukset tallennetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialueen toimielin. Jos yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja 9 §:n 2 momentin tai 10 §:n mukaisesti, se toimii potilasasiakirjojen tai sosiaalihuollon **asiakasasiakirjojen** rekisterinpitäjänä.

Jos yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja 9 §:n 2 momentin tai 10 §:n mukaisesti ja koulutuksen järjestäjä toimii potilasasiakirjojen tai sosiaalihuollon **asiakasasiakirjojen** rekisterinpitäjänä, sen on nimettävä kyseisen alan ammattihenkilö vastuuhenkilöksi huolehtimaan **rekisterinpitoon liittyvistä tehtävistä**.

Koulutuksen järjestäjä ei saa käyttää tässä laissa pykälässä tarkoitettuun rekisteriin sisältyviä tietoja muuhun tarkoitukseen kuin kyseisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon palvelun järjestämiseen ja toteuttamiseen, ellei laissa muuta säädetä.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, opiskeluhuollon rekistereihin tallennettavien tietojen käsittelystä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

22 §

Opiskeluhuoltorekisteriin sisältyvien tietojen salassapito

Edellä 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan mukaisesti.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Oppilaitoksen henkilöstö, opiskeluhuoltopalveluja toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöt taikka niiden toimeksiannosta tai muutoin niiden lukuun opiskeluhuollon toimenpiteisiin osallistuvat ammattihenkilöt, opetusharjoittelua suorittavat ja muut opetuksen tai yksilökohtaisen opiskeluhuollon toteutukseen osallistuvat henkilöt taikka opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet eivät saa antaa henkilölle, joka ei osallistu kyseisen opiskelijan yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon opiskeluhuoltorekisteriin sisältyviä tietoja tai muuten tietoonsa saamia opiskelijaa koskevia salassa pidettäviä tietoja, jos siihen ei ole:

- 1) asianomaisen henkilön tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen laillisen edustajansa kirjallista, yksilöityä suostumusta; taikka
- 2) tiedon luovuttamiseen oikeuttavaa lain säännöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Opetushallituksen on uudistettava ~~perusopetuksen~~ opetussuunnitelmien perusteet, ~~lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet sekä~~ määräys ammatillisen koulutuksen opiskelijahuollon keskeisistä periaatteista sekä opiskelijahuollon tavoitteista tämän lain mukaisiksi siten, että koulutuksen järjestäjät voivat ottaa tämän lain 13 §:n mukaiset opiskeluhuoltosuunnitelmat käyttöön 1 päivänä elokuuta 2023.

2.

Laki

terveydenhuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 ja 17 §, sellaisina kuin ne ovat, 16 § osaksi laissa 1293/2013 ja 17 § laissa 696/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 15 a § seuraavasti:

15 a §

Opiskeluhuoltopalvelut

Opiskeluhuoltopalveluilla tarkoitetaan 16 §:ssä tarkoitettuja kouluterveydenhuollon palveluja, 17 §:ssä tarkoitettuja lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja ja 17 a §:ssä tarkoitettuja psykologipalveluja sekä sosiaalihuoltolain 27 c §:ssä tarkoitettuja kuraattoripalveluja.

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuoltopalvelut alueellaan sijaitsevien oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta. Opiskeluhuoltopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltopalveluja järjestettäessä on tämän lain säännösten lisäksi huomioitava, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä sosiaalihuoltolaissa säädetään opiskeluhuollosta.

Hyvinvointialueen on opiskeluhuoltopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyötä on tehtävä myös oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, oppilaiden ja opiskelijoiden, opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Hyvinvointialueen on osallistuttava perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin kuin se koskee oppilashuoltoa sekä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueen tulee osallistua myös lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen siltä osin kuin ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueella tulee lisäksi olla alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 a §:n mukaisesti. Hyvinvointialueen tulee myös muodostaa alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 a §:n mukaisesti.

Opiskeluhuoltopalvelujen on oltava oppilaiden ja opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä tässä pykälässä tarkoitetut palvelut ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja koulusta tai oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tarjoamissa koulun tai oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista kohtuullisen korvauksen hyvinvointialueelta.

Mitä 5 momentissa säädetään opiskeluhuoltopalvelujen järjestämisestä kouluissa tai niiden välittömässä läheisyydessä, ei koske 16 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua suun terveydenhuoltoa eikä 6 kohdassa tarkoitettuja erikoistutkimuksia.

Jäljempänä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan perustellusta syystä järjestää myös muussa opiskeluterveydenhuollon palveluja antavassa yksikössä, jos se on tarkoituksenmukaista opiskelijoiden tarpeiden, palvelujen laadun, potilasturvallisuuden taikka muun näihin rinnastettavan syyn perusteella.

16 §

Kouluterveydenhuolto

Perusopetuksen oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

- 1) kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen;
- 3) oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen;

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

4) oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti;

5) oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen;

6) oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaan työelämään tutustumisen aikainen terveydenhuolto.

Se hyvinvointialue, jonka alueella oppilaan kotikuntalain (201/1994) 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta sijaitsee, vastaa oppilaan ja tarpeellisen saattajan kouluterveydenhuoltoon liittyvästä matkasta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos matkaa ei ole mahdollista yhdistää koulumatkaan.

Jos 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettujen erikoistutkimukset on hankittu kouluterveydenhuollon piiriin kuuluvalle oppilaalle, jonka kotikuntalain 2 §:ssä tarkoitettu kotikunta ei sijaitse sen hyvinvointialueen alueella, jossa hänen koulunsa sijaitsee, on hyvinvointialueen, jonka alueella oppilaan kotikunta sijaitsee, suoritettava erikoistutkimuksen hankkineelle hyvinvointialueelle korvaus tutkimuksesta sekä oppilaan ja tarpeellisen saattajan matkasta aiheutuneista kohtuullisista kustannuksista.

17 §

Opiskeluterveydenhuolto

Lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:ssä tarkoitettujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;

2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;

3) perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto;

4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan muun kuin oppisopimukseen perustuvan työpaikalla järjestettävän koulutuksen ja työharjoittelun aikainen terveydenhuolto.

Kansaneläkelaitoksen velvollisuudesta järjestää opiskeluterveydenhuolto korkeakouluopiskelijoille säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019)
37 §, sekä
lisätään 6 §:ään uusi 2 momentti ja 8 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siir-
tyy 3 momentiksi, seuraavasti:

6 §

Opiskeluterveydenhuollon järjestäminen

Kansaneläkelaitoksen on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoa järjestäessään toimittava yhteistyössä korkeakoulujen, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön, opiskelijoiden edustajien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

8 §

Opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottaminen

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluja tuottaessaan toimittava yhteistyössä korkeakoulujen, Kansaneläkelaitoksen, opiskelijoiden sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

37 §

Muutoksenhaku

Edellä 22, 23, 26 ja 27 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen ja 34 §:ssä tarkoitettuun Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

sosiaalihuoltolain 27 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 27 c §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 635/2021, seuraavasti:

27 c §

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään opiskeluhuollon kuraattoripalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen- ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden toimijoiden kanssa terveydenhuoltolain 15 a §:n 3 momentin mukaisesti. Hyvinvointialueen velvollisuudesta osallistua perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä sekä lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen säädetään terveydenhuoltolain 15 a §:n 4 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 52 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (784/2021) 52 §:ään uusi 14 momentti seuraavasti:

52 §

Siirtymäsäännökset

Poiketen siitä, mitä 8 §:n 2 momentissa säädetään velvoitteesta tallentaa liittymisen jälkeen asiakasasiakirjojen alkuperäiset kappaleet valtakunnalliseen arkistointipalveluun, palvelunantajan tulee aloittaa opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien laatimien asiakirjojen tallentaminen viimeistään 1 päivänä maaliskuuta 2025.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin laatiakseen käytännön soveltamisohjeet, joilla varmistetaan tiedonkulun toimivuus sekä henkilötietojen asianmukainen käsittely oppilas- ja opiskelijahuollossa, sekä varmistaakseen, että henkilöstö saa tarvittavan koulutuksen henkilötietojen asianmukaisesta käsittelystä.*
2. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin varmistaakseen oppilas- ja opiskelijahuollon riittävät resurssit kiinnittäen erityisesti huomiota siihen, että oppilaille ja opiskelijoille on tarjolla riittävät mielenterveyspalvelut oikea-aikaisesti ja että ennalta ehkäiseviä, matalan kynnyksen palveluita on saatavilla koko maassa.*

Valiokunnan mietintö StVM 4/2022 vp

Helsingissä 20.4.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok (osittain)
jäsen Kim Berg sd
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Aino-Kaisa Pekonen vas (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen